

ONDERWERP

Verkenning heffingssystematiek gemeente Maashorst

PROJECTNUMMER

3007.3374

DATUM

29 september 2021

ONZE REFERENTIE

D10040185:24

VAN

Kevin Gortmaker

AAN

Bob Coolen, Andy Engel

Aanleiding

Per 1 januari 2022 gaan de gemeenten Landerd en Uden samen verder als de nieuwe gemeente Maashorst. In voorbereiding hierop zijn de huidige gemeentelijke rioleringsplannen in 2021 omgezet tot het Programma Omgevingswet Water & Riolerings (POW&R) Maashorst 2022-2024.

Naast harmonisatie van het gemeentelijke waterbeleid vraagt een fusie van twee gemeenten ook om harmonisatie van de gemeentelijke waterfinanciën. Dat gebeurt deels in het POW&R: de voor de nieuwe gemeente gekozen financiële uitgangspunten en gemaakte keuzes met betrekking tot kostendekking van alle watertaken zijn hierin verwerkt. Het POW&R besluit met de naar verwachting benodigde totaalinkomsten (uit de rioolheffing) voor de planperiode. Deze benodigde totaalinkomsten zijn het vertrekpunt van een volgende harmonisatiestap: de rioolheffing die in de nieuwe gemeente gaat gelden.

Rapportage gemeentelijke belastingen Maashorst en motie gemeenteraad Landerd

In maart 2021 is de "Rapportage varianten gemeentelijke belastingen nieuwe gemeente Maashorst i.o." uitgebracht. Hierin is voor de gemeente Maashorst de heffingssystematiek van de gemeente Uden gehanteerd: een vast bedrag voor alle perceeleigenaren en daar bovenop een bedrag per m³ waterverbruik voor grote lozers (> 1000 m³ per jaar). *Deze systematiek komt in hoofdstuk 2 van deze memo terug als "Variant 1".*

Voor de gemeenteraad van Landerd vormde dit aanleiding tot het unaniem aannemen van een motie, waarin zij verzoeken in de nieuwe gemeente een rioolheffing vast te stellen die "meer recht doet aan het motto: de vervuiler betaalt". De raad verwijst daarbij naar de heffingssystematiek van de gemeente Landerd, waarin elk perceel – ook kleine lozers – worden aangeslagen naar waterverbruik.

Deze systematiek komt in hoofdstuk 2 van deze memo terug als "Variant 2".

Verkenning heffingssystematiek Maashorst

In deze memo volgt een verkenning van de mogelijkheden die de gemeente Maashorst heeft ten aanzien van de rioolheffingssystematiek. Daarin zijn de volgende onderwerpen van belang:

1. Algemene beschouwing rioolheffing (inclusief grondslagen en maatstaven)
2. De huidige heffingssystematiek van Landerd & Uden, en de mogelijke heffingssystematiek van Maashorst
3. Conclusie & aanbevelingen voor begrotingsjaar 2022, 2023 en verder

1 Rioolheffing

De rioolheffing is een **bestemmingsbelasting**: alle opgehaalde gelden dienen aan de gekoppelde bestemming te worden besteed. In geval van de rioolheffing is dat de invulling van de **gemeentelijke watertaken**. Wat deze taken zijn, hoe de gemeente deze invult, wat de kosten daarvan zijn – en dus welke inkomsten er tegenover moeten staan – staat in het POW&R Maashorst 2022-2024.

Het POW&R besluit met de benodigde inkomsten uit de rioolheffing. De verwachtingen uit het POW&R vormen de basis voor de programmabegroting. Hoe de gemeente de benodigde inkomsten uit de rioolheffing genereert, ligt vast in de (meestal) jaarlijkse heffingsverordening. Hierbij heeft de gemeente veel vrijheden; de enige expliciete grens is dat de rioolheffing **niet afhankelijk** mag zijn **van iemands inkomen, winst of vermogen**.

Beginnelsen

Bij de gemeentelijke vrijheden in de rioolheffing gelden wel enkele beginselen en principes, zoals het **profijtbeginssel**. Dit houdt in dat degene die de belasting betaalt, daar een bepaald belang bij heeft. In geval van de rioolheffing betekent dat dus dat de belastingbetaler profiteert van (een deel van) de gemeentelijke watertaken.

Ook gelden het **gelijkheids- en evenredigheidbeginssel**. Dit betekent dat gelijke gevallen, gelijk behandeld dienen te worden. En dat iemand – via het betalen van de heffing – evenredig bijdraagt naar mate van het eigen profijt. Gelijkheid en evenredigheid worden hierbij wel beoordeeld *volgens de definities van de gemeentelijke verordening*. Afhankelijk van de gekozen heffingssystematiek kan de gelijkheid en evenredigheid van verschillende percelen of situaties per gemeente – en per heffingscategorie – verschillen.

De vervuiler betaalt?

Een veel aangehaald principe bij de rioolheffing is “**de vervuiler betaalt**”. Dit principe volgt uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en hoort bij de plicht aan alle lidstaten om in hun waterbeleid (prijs)prykkels in te bouwen die aanzetten tot het **efficiënt benutten van watervoorraden**. In de context van de rioolheffing is dit de drijvende kracht achter een heffingssystematiek gebaseerd op drinkwaterverbruik: het afgenomen drinkwater als maat voor geproduceerd – en met heffing belast – afvalwater.

Echter, binnen de totale kosten van de gemeentelijke watertaken is de inzameling, transport en verwerking van afvalwater dat ontstaat uit drinkwater (keuken, douche, toilet, bedrijfsprocessen) **slechts een deel van het geheel**. De vuilconcentratie van dat afvalwater is weliswaar hoog, maar de hoeveelheid te transporteren water is gering ten opzichte van hemelwaterafvoer.

De verharder betaalt?

Veruit de meeste, grootste en duurste voorzieningen die de gemeente beheert richten zich op de inzameling, transport en verwerking van hemelwater. De daarvoor bijvoorbeeld benodigde hemelwaterriolen leiden vanwege hun noodzakelijke capaciteit al snel tot het dubbele aan aanleg- of vervangingskosten, ten opzichte van vuilwaterriolen. Kosten die als gevolg van klimaatveranderingen en “verstening” van de fysieke leefomgeving alleen maar zullen toenemen.

Dé manier om deze hogere kosten te beperken, is het **verminderen van de hoeveelheid afstromend hemelwater** van alle percelen in de gemeente. Dat kan niet door het drinkwaterverbruik terug te dringen, maar bijvoorbeeld wel door de hoeveelheid verharding te verminderen. Een heffingssystematiek waarin **de verharder betaalt** zou daarmee – voor wat betreft de hemelwatertaken van de gemeente – aanzienlijk evenrediger zijn dan dat alleen “de vervuiler” betaalt.

De afvoerder betaalt!

Voor de meest evenredige heffingssystematiek zou een gemeente op zoek moeten gaan naar een combinatie van belastbare feiten, waarmee een goede link gelegd wordt naar zowel de vuilwaterstromen, als de (schone) hemel- en grondwaterstromen. Het effect van de rioolheffing wordt dan dat **de afvoerder betaalt**. Dit stimuleert dan zowel dat het ontstaan van vuil water wordt geremd, als dat het hemelwater blijft waar het valt (en zo ook verdroging tegengaat).

Grondslagen

De rioolheffingsystematiek kent in principe 5 geaccepteerde grondslagen, als maat voor het profijt dat een eigenaar of gebruiker van een perceel heeft (bij de gemeentelijke watertaken). Hieronder zijn deze samengevat en beoordeeld op hun bijdrage aan het principe “de afvoerder betaalt”, de perceptiekosten (inningskosten) en inkomstenstabiliteit.

Grondslag	Afvoerder betaalt		Perceptiekosten	Stabiliteit inkomsten
	Vuilwater	Hemelwater		
1. Vast bedrag				
2. Waterverbruik				
3. Omvang huishouden				
4. WOZ				
5. Afvoerend verhard oppervlak				

1. Vast bedrag

	Geen evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om drinkwaterverbruik / vuilwaterafvoer te verminderen.
	Geen evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om hemelwaterafvoer te verminderen.
	De perceptiekosten zijn relatief laag vanwege de eenvoudige tariefstructuur.
	Geen factoren aanwezig die voor onverwachte fluctuaties van de opbrengsten kunnen zorgen.

2. Waterverbruik

	Evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Prikkel aanwezig om drinkwaterverbruik / vuilwaterafvoer te verminderen.
	Geen evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om hemelwaterafvoer te verminderen.
	Integratie met de waterrekening helpt om de perceptiekosten te verminderen. Daarbij zijn de mogelijke perceptiekosten wel sterk afhankelijk van de te hanteren tariefklassen.
	Het waterverbruik dient vooraf te worden ingeschat. Daarbij wordt de heffing afhankelijk van de weersomstandigheden. Droge zomer → veel sproeien → meer inkomsten.

3. Omvang huishouden

	Evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om drinkwaterverbruik / vuilwaterafvoer te verminderen.
	Geen evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om hemelwaterafvoer te verminderen.
	De perceptiekosten zijn relatief laag, gegevens paraat in gemeentelijke basisadministratie.
	Gemiddelde samenstelling huishoudens in gemeente zal niet sterk fluctueren.

4. WOZ

	Geen evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om drinkwaterverbruik / vuilwaterafvoer te verminderen.
	Discutabele evenredigheid (waarde pand/perceel) in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om hemelwaterafvoer te verminderen. .
	De perceptiekosten zijn relatief laag, gegevens paraat vanuit WOZ / OZB systematiek. Wel risico op effecten van bezwaren tegen vastgestelde WOZ-waarde.
	WOZ-waarden kunnen sterk fluctueren als gevolg van huizenmarkt. Maar peildatum is van een jaar eerder, dus tarieven kunnen tijdig aangepast worden om kostendekkendheid niet te overschrijden.

5. Afvoerend verhard oppervlak

	Geen evenredigheid in veroorzaken kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om drinkwaterverbruik / vuilwaterafvoer te verminderen.
	Evenredigheid in veroorzaken (hoogste) kosten of hebben van profijt. Geen prikkel aanwezig om hemelwaterafvoer te verminderen.
	Hoge initiële kosten (inventarisatie), hoge jaarlijkse actualisatiekosten. Hoger risico op bezwaren.
	Onverwachte inkomstendaling door vooruitlopen tariefstelling op nog onbekende onthardings- / afkoppel-initiatieven in het volgende jaar.

De voor- en nadelen van de verschillende grondslagen kunnen (gedeeltelijk) gecompenseerd worden door ze met elkaar te combineren. In sommige gevallen is hiervoor wel een onderbouwde kostensplitsing nodig, waardoor de perceptiekosten zullen toenemen.

Eigenaren en Gebruikers

De gemeente mag de rioolheffing opleggen aan de perceelseigenaar, de gebruiker ervan, of beiden. Afhankelijk van de keuze is niet elke grondslag is echter even goed toepasbaar of uitlegbaar. Waterverbruik en huishouden horen typisch bij een gebruikersheffing; vaste bedragen en WOZ typisch bij een eigenarenheffing.

Bij beide heffingen is er component leegstand / oninbaar. Kwijtschelding van de rioolheffing speelt alleen bij een gebruikersheffing. De kwijtscheldingen mogen verrekend worden in de benodigde inkomsten uit de rioolheffing. Dat betekent dat ze effectief meetellen als kosten voor de rioolheffing en zullen ze leiden tot een tariefsverhoging.

Maatstaven

Bij elke grondslag heeft de vervolgens gekozen maatstaf (opbouw tariefklassen) een groot effect op de hiervoor vermelde voor- en nadelen. Zo levert een waterverbruikscategorie van 0-250 m³, of een verhardingscategorie van 0-500 m² lagere perceptiekosten op. Maar zo worden al snel alle huishoudens effectief aan een vast bedrag per perceel gekoppeld en verdwijnen alle (financiële) prikkels om minder water af te voeren.

Nieuwe modelverordening rioolheffing VNG

Op 1 september 2021 heeft de VNG een set nieuwe modelverordeningen voor de rioolheffing gepubliceerd. Deze modelverordeningen markeren nadrukkelijk *géén wijzigingen van wet- en regelgeving*. Alle rechtmatigheidsgrenzen, vrijheden en te maken afwegingen met betrekking tot de bepaling van de rioolheffing (kostentoe rekening, kostendekkendheid en de heffingssystematiek) zijn en blijven gelijk.

De nieuwe modelverordeningen zijn slechts bedoeld als hulpmiddel (een sjabloon) om de vaststelling, uitlegbaarheid en inning van de rioolheffing te vergemakkelijken. Daarbij zijn 4 aspecten veranderd ten opzichte van de oude modelverordeningen:

1. De naam is veranderd naar “Riool- en waterzorgheffing” om duidelijk(er) te maken dat het om (veel) meer gaat dan alleen riolen;
2. Het hebben van een directe of indirecte aansluiting op het rioolstelsel is geen voorwaarde meer, waardoor nu standaard (bijna) alle percelen in de gemeente worden betrokken in de heffing;
3. Voor de perceelsafbakening wordt aangesloten bij de andere VNG modelverordeningen (WOZ-object of roerende zaak) om verwarring en discussie te voorkomen;
4. Op basis van praktijkervaringen en aansluiting bij de gemiddelde waterambities van gemeenten, zijn een drietal mogelijke heffingsgrondslagen als voorbeeld uitgewerkt, elk op hun beurt weer met verschillende varianten.

Nogmaals, de bepalingen die in de nieuwe modelverordeningen staan, waren hiervoor ook al onverkort mogelijk en rechtmatig. Verschillende gemeenten namen – vaak wel via een ander tarief - bijvoorbeeld al garageboxen (zonder riool- of drinkwateraansluitingen) of onbebouwde percelen mee in de heffing. Ook is het gebruik van de modelverordening geenszins een verplichting: andere heffingssystematieken zijn evengoed mogelijk, even zo rechtmatig en dan waarschijnlijk beter passend bij de specifieke kenmerken of beleidsambities van de gemeente.

2 Heffingssystematiek Maashorst

De twee Maashorst-gemeenten kennen in 2021 de volgende heffingssystematiek:

	Landerd	Uden
Type	Gebruikersheffing	Eigenaren- en gebruikersheffing
Grondslag	WATERVERBRUIK	E: vast bedrag G: waterverbruik
Maatstaf	19 klassen, m ³ / jaar vast bedrag per klasse	E: 1 klasse. G: 2 klassen, m ³ / jaar bedrag per m ³ per klasse
Tarieven	0-100 € 120 101-250 € 172 251-500 € 292 501-750 € 480 751-1.000 € 686 1.001-1.500 € 858 1.501-2.000 € 1201 2.001-2.500 € 1321 2.501-3.000 € 1613 3.001-4.000 € 1716 4.001-5.000 € 1767 5.001-7.500 € 2934 7.501-10.000 € 3348 10.001-12.500 € 3460 12.501-15.000 € 3571 15.001-17.500 € 3683 17.501-20.000 € 3794 20.001-25.000 € 3906 >25.000 € 4018	E: perceel € 215,- G: 0 t/m 1000 € 0,- > 1000 € 0,54

Bij bovenstaande tabel, en de verdere analyse van optredende verschillen, is het van belang dat de tarieven in de gemeente Landerd voor het jaar 2021 eenmalig met 8% zijn verlaagd. Het terugdraaien van deze verlaging, samen met de volgens het huidige GRP verwachte stijgingen in 2021 en 2022, maakt dat de tarieven in Landerd voor 2022 aanzienlijk hoger zouden komen te liggen dan nu het geval is (16%). De gemeente Uden gaat uit van een verhoging van 3% in 2022. De stijgingen kunnen gereduceerd worden door inzet van eventueel aanwezige (riolerings)reserves.

Om de effecten van de heffingssystematiek op de rioolheffing van Maashorst te kunnen bepalen, gelden verder de volgende uitgangspunten:

	Landerd	Uden	Maashorst
Benodigde inkomsten 2022	€ 1.262.000,-	€ 4.538.000	€ 5.800.000,-
Aantal aangeslagen percelen 2021	7.042	20.298	27.340
Aantal inwoners 2021	15.888	42.361	58.249
Waterverbruik 2020	973.755 m ³	3.684.420 m ³	4.658.175 m ³
WOZ-waarde 2021	€ 2.425.159.000	€ 6.566.389.000	€ 8.991.548.000
Huishoudens (obv afvalstoffenheffing)	1.546 (1-persoons) 4.691 (meerpersoons)	5.924 (1-persoons) 12.381 (meerpersoons)	7.470 (1p) 17.072 (mp)

Om de effecten te kunnen duiden, zijn de volgende 4 referentie-percelen gedefinieerd:

Kenmerk	Klein huishouden	Groot huishouden	Klein bedrijf	Groot bedrijf
Type	Woning	Woning	Niet-woning	Niet-woning
Huishouden	1	5	-	-
Waterverbruik	50 m ³	250 m ³	500 m ³	5000 m ³
WOZ-waarde	€ 200.000,-	€ 450.000	€ 600.000	€ 1.000.000

De in deze memo uitgewerkte systematieken kennen nog vele vrijheden en maatwerkmogelijkheden. Maatstaven en tarieven zijn nader in te vullen. Wel geldt telkens de randvoorwaarde dat de totaal verkregen inkomsten in alle gevallen gelijk moet blijven (kostendekkendheidseis). Elke tariefsverlaging in de ene klasse, zal dus onherroepelijk leiden tot een tariefsverhoging in (minstens) een andere klasse. Het verdient aanbeveling om bij elke systematiek een herleidbare en transparante kosten-/inkomstenverdeling bij te houden.

1. Variant: Uden

In de systematiek van Uden worden grootverbruikers (verbruik >1000 m³) extra belast. De 82 percelen die dit betreft vormen slechts 0,4% van het aantal percelen, maar zijn verantwoordelijk voor 12,8% van het totale Udense waterverbruik. De extra belasting voor grootverbruikers levert 4,5% van de totale inkomsten. 95,3% van de inkomsten volgt dus uit de eigenarenheffing.

Op basis van dit systeem zijn er in Maashorst 115 grootverbruikers. Als gewogen gemiddelde vormen zij 0,4% van het totaal aantal percelen, en zijn verantwoordelijk voor 12,8% van het totale Maashorstse waterverbruik. Om het aandeel in de totaalinkomsten met dezelfde weging aan te laten sluiten, zou het grootverbruikerstarief moeten stijgen naar €0,56 per m³ boven de 1000 m³ waterverbruik. Het restant aan inkomsten, verdeeld over het totaal aantal percelen, geeft een eigenarenheffing van €202,-.

RAPPORTAGE GEMEENTELIJKE BELASTINGEN MAASHORST

In de rapportage van maart 2021 (zie inleiding van deze memo) wordt – op basis van de Udense systematiek – voor de rioolheffing een tarief gepresenteerd van € 196,46. In de toelichting daarbij is aangegeven dat dit tarief gebaseerd is op de rioolheffingsgegevens van 2021, en dat het tarief in 2022 zeer waarschijnlijk hoger zal uitvallen. Die noodzakelijke verhoging blijkt ook uit het resultaat van de in deze memo gepresenteerde variant 1: het basistarief voor 2022 komt hierin 3% hoger uit, op €202,35. Deze stijging is in lijn met de door de beide gemeenten al verwachte tariefstijgingen in 2022 (GRP Uden: +3%, GRP Landerd: +3,5%).

Maashorst – variant 1	Grondslag	Maatstaf	Tarief
Eigenaren	Vast bedrag	Per perceel	€ 202,-
Gebruikers	Waterverbruik	Per m ³ , boven 1000 m ³	€ 0,56 / m ³

Referentiepercelen	Maashorst 2022	Landerd 2021 (2022)	Uden 2021 (2022)
Klein huishouden 1p / 50 m ³ / €200k	E: € 202,-	G: € 120,- (€147)	E: € 215,- (€222)
Groot huishouden 5p / 250 m ³ / €450k	E: € 202,-	G: € 172,- (€210)	E: € 215,- (€222)
Klein bedrijf - / 500 m ³ / €600k	E: € 202,-	G: € 292,- (€358)	E: € 215,- (€222)
Groot bedrijf - / 5000 m ³ / €1000k	E: € 202,- + G: € 2.241 TOTAAL: € 2.443	G: € 1.767,- (€2.166)	E: € 215,- + G: € 2.160,- TOTAAL: € 2.375 (€2.447)

Toepassing van het Udense systeem in Maashorst zal voor de meeste huishoudens een tarief opleveren dat het midden houdt tussen Uden en Landerd (in 2021). Voor de kleinste & grootste lozers in Landerd zal het tarief het meeste stijgen. Het tarief voor de middelgrote lozers zal, vanwege het vaste bedrag, over de hele linie omlaag gaan.

Zoals volgt uit de grondslagen-beoordeling levert toepassing van deze systematiek voor 99,6% van de percelen in Maashorst geen prikkel op om anders om te gaan met drinkwater. Een relatie tot de kosten van hemelwaterverwerking is er in het geheel niet.

2. Variant: Landerd

In de systematiek van Landerd betalen grotere verbruikers steeds meer. Relatief gezien betalen zij wel steeds minder per m³ waterverbruik. Kijkend naar het middelpunt van elke klasse, loopt het bedrag af van €2,40 per m³ voor de laagste klasse, tot € 0,17 / m³ voor de hoogste. Zo goed als alle woningen vallen in de twee laagste klassen.

Bij toepassing van dit systeem in Maashorst, blijven de relatieve tariefsverschillen tussen de klassen gehandhaafd. Dit levert tarieven op die per klasse 34% hoger liggen dan in Landerd (2021). Ten opzichte van de verwachte Landerdse tarieven in 2022 bedraagt de verhoging 9%.

Maashorst – variant 1	Grondslag	Maatstaf	Tarief
Eigenaren	-	-	-
Gebruikers	Waterverbruik	Per verbruiksklasse	33,7% hoger dan Landerd 2021

Referentiepercelen	Maashorst 2022	Landerd 2021 (2022)	Uden 2021 (2022)
Klein huishouden 1p / 50 m ³ / €200k	G: € 160,-	G: € 120,- (€147)	E: € 215,- (€222)
Groot huishouden 5p / 250 m ³ / €450k	G: € 230,-	G: € 172,- (€210)	E: € 215,- (€222)
Klein bedrijf - / 500 m ³ / €600k	G: € 390,-	G: € 292,- (€358)	E: € 215,- (€222)
Groot bedrijf - / 5000 m ³ / €1000k	G: € 2.363	G: € 1.767,- (€2.166)	E: € 215,- + G: € 2.160,- TOTAAL: € 2.375 (€2.447)

Toepassing van het Landerdse systeem in Maashorst zal voor de kleinere huishoudens een tarief opleveren dat het midden houdt tussen Uden en Landerd (in 2021), al valt het wel lager uit dan bij het Udense systeem. Ten opzichte van het verwachte tarief in 2022 gaan de grotere huishoudens juist meer betalen dan in beide oude gemeenten. Datzelfde geldt voor de “kleinere grote lozers”, met name op het grondgebied van Uden omdat ook het waterverbruik onder de 1000 m³ al meer wordt belast dan nu in Uden het geval is. De grootste Udense lozers gaan er juist op vooruit, omdat de prijs per m³ in dit systeem steeds verder afneemt (in plaats van constant, in Uden).

Zoals volgt uit de grondslagen-beoordeling levert toepassing van deze systematiek weliswaar een prikkel op om minder water te verbruiken, maar is er geen relatie tot de kosten van hemelwaterverwerking. Daarbij zal de prikkel vooral uitgaan naar de grotere, niet-huishoudelijke lozers, omdat er effectief maar twee klassen zijn waar de woningen in terechtkomen.

3. Variant: WOZ

De totale WOZ-waarde in Maashorst komt uit op net geen € 9 miljard. Gegeven de benodigde inkomsten van € 5.800.000 zou dit resulteren in een heffingstarief van 0,064505% van de WOZ-waarde. Doorgaans wordt de rioolheffing in dit systeem opgelegd aan de eigenaren, en volgt het ook het verdere proces van WOZ / OZB (bijvoorbeeld ten aanzien van de perceelsafbakening).

Maashorst – variant 1	Grondslag	Maatstaf	Tarief
Eigenaren	WOZ-waarde	% van WOZ-waarde	0,064505%
Gebruikers	-	-	-

Referentiepercelen	Maashorst 2022	Landerd 2021 (2022)	Uden 2021 (2022)
Klein huishouden 1p / 50 m ³ / €200k	G: € 129,-	G: € 120,- (€147)	E: € 215,- (€222)
Groot huishouden 5p / 250 m ³ / €450k	G: € 290,-	G: € 172,- (€210)	E: € 215,- (€222)
Klein bedrijf - / 500 m ³ / €600k	G: € 387,-	G: € 292,- (€358)	E: € 215,- (€222)
Groot bedrijf - / 5000 m ³ / €1000k	G: € 645,-	G: € 1.767,- (€2.166)	E: € 215,- + G: € 2.160,- TOTAAL: € 2.375 (€2.447)

Toepassing van WOZ als grondslag leidt over het algemeen tot een verschuiving naar de grotere percelen / opstallen. Dat is in essentie in lijn met de formele motivatie van deze grondslag: voor percelen met een hogere waarde zijn de (financiële) gevolgen van het ontbreken of slecht functioneren van watervoorzieningen sterker. Daaruit volgt dan dat het belang bij de gemeentelijke watertaken groter wordt, naarmate een perceel een hogere waarde heeft.

Doorgaans wordt er in deze systematiek, zoals ook bij de nieuwe VNG modelverordening gebeurt, een onderscheid aangebracht in woningen en niet-woningen. Ook is er vaak een vrijstelling (voor lage WOZ-waarden) en maximum om excessen bij niet-woningen te voorkomen. Zo kent het ziekenhuis in Uden een WOZ-waarde van ruim €94.000.000. Bij

bovenstaand tarief zou dat een rioolheffing opleveren van bijna €61.000, terwijl deze nu – op basis van waterverbruik – bijna €32.000 bedraagt.

Ondanks de mogelijke – zo niet noodzakelijke – verfijning van de maatstaven en tarieven in een WOZ-systematiek, is er geen prikkel tot het anders omgaan met drinkwater of het afvoeren van hemelwater. Sterker nog, als waardevolle watervoorzieningen op eigen terrein (zoals hergebruik, bergingsvijver) de waarde van het pand of perceel verhogen, levert dat de eigenaar juist een hogere heffing op in een dergelijk systeem.

4. Variant: huishouden

Een “verfijningsstap” van het vast-bedrag systeem is het minder belasten van 1-persoonshuishoudens. Een dergelijk onderscheid wordt ook veel gemaakt bij de afvalstoffenheffing (zo ook in Uden en Landerd). Meestal bedraagt het 1-persoonstarief circa 75% van het meerpersoonstarief (2021: Landerd 64%, Uden 82%).

Bij een onderscheid naar omvang huishouden is het van belang de niet-woningen apart op te nemen. De hier gegeven variant is een uitbreiding van variant 1 (systeem Uden), waarbij de eigenarenheffing voor niet-woningen gelijk is aan een meerpersoonshuishouden. Ook het grootverbruikers tarief blijft gelden, waarbij deze de eerder vermelde 4,7% van de totale inkomsten moet genereren. De heffing naar omvang huishouden is een omslag naar een gebruikersheffing.

Maashorst – variant 1	Grondslag	Maatstaf	Tarief
Eigenaren	Woning: -	-	-
	Niet-woning: vast bedrag	Per perceel	€ 217,-
Gebruikers	Woning: huishouden	Per 1-persoonshuishouden	€ 163,-
		Per meerpersoonshuishouden	€ 217,-
	Niet woning: waterverbruik	Per m ³ , boven 1000 m ³	€ 0,57 / m ³

Referentiepercelen	Maashorst 2022	Landerd 2021 (2022)	Uden 2021 (2022)
Klein huishouden 1p / 50 m ³ / €200k	G: € 163,-	G: € 120,- (€147)	E: € 215,- (€222)
Groot huishouden 5p / 250 m ³ / €450k	G: € 217,-	G: € 172,- (€210)	E: € 215,- (€222)
Klein bedrijf - / 500 m ³ / €600k	E: € 217,-	G: € 292,- (€358)	E: € 215,- (€222)
Groot bedrijf - / 5000 m ³ / €1000k	E: € 217,- + G: € 2.241 TOTAAL: € 2.458	G: € 1.767,- (€2.166)	E: € 215,- + G: € 2.160,- TOTAAL: € 2.375 (€2.447)

Bij toepassing van dit systeem komen de 1-persoonshuishoudens uit op tarieven die vergelijkbaar zijn met de Landerdse systematiek. Deze liggen lager dan nu in Uden het geval is. De meerpersoonshuishoudens blijven nagenoeg op hetzelfde niveau als nu in beide gemeenten, behalve als zij in Landerd in de laagste verbruikscategorie vielen. De heffing voor niet-woningen is onveranderd ten opzichte van variant 1.

Zoals volgt uit de grondslagen-beoordeling levert toepassing van deze systematiek weliswaar enige evenredigheid met de productie van afvalwater, maar is er geen prikkel om minder water te verbruiken. Er is ook geen relatie tot de kosten van hemelwaterverwerking.

3 Conclusie en aanbevelingen

Het inrichten van een heffingssystematiek is op zichzelf al complex. Waterbelangen (relatie tot profijt en/of het veroorzaken van kosten) ontmoeten financiële belangen (van zowel gemeente als belastingbetalers) en uitvoerbaarheid. De fusie van twee gemeenten, elk met een op meerdere punten verschillende grondslag en maatstaf, maakt dit niet gemakkelijker.

De motie zoals ingediend en aangenomen in Landerd kent zeker voordelen ten opzichte van de Udense heffingssystematiek. Er zijn echter ook nadelen, die in deze memo zijn aangestipt. Het is onverstandig – en niet in het belang van het nieuwe waterbeleid – om een heffingssystematiek voor de nieuwe gemeente Maashorst op te zetten zonder zorgvuldige afwegingen te maken op de aspecten die in deze memo aan bod zijn gekomen.

Bij een gemeentelijke fusie is er een overgangperiode van maximaal 2 jaar, waarin de rioolheffing voor de voormalige gemeentelijke grondgebieden nog mag blijven verschillen van elkaar. Daarom zijn de aanbevelingen als volgt:

1. Houdt voor de rioolheffing Maashorst 2022, de huidige grondslagen en maatstaven per grondgebied van de voormalige gemeenten, nog intact;
2. Verhoog daarbij wel de tarieven, met de percentages zoals die in de huidige GRPs al werden verwacht (Uden +3%, Landerd +3,5%), zodat de benodigde inkomsten gewaarborgd blijven;

Het gaat hierbij om het behalen van de €5.800.000 aan totale inkomsten voor de begroting 2022 van het programma Water & Riolerings. Het staat de gemeente Maashorst vrij om hierbij andere middelen dan de rioolheffing in te zetten, zoals vrijval uit aanwezige (bestemmings)reserves.

3. Verander in 2022 al wel de naam van de rioolheffing in de “riool- en waterzorgheffing”, om aan te sluiten bij de insteek en motivaties van de nieuwe VNG modelverordeningen;
4. Maak in de voorbereidingen van begrotings- en heffingsjaar 2023 een weloverwogen keuze voor de inrichting van de nieuwe riool- en waterzorgheffing Maashorst, waarbij deze memo en de nieuwe VNG modelverordeningen een startpunt vormen.